JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
15 päivänä lokakuuta 2002 [1]

1. Dioikitiko Protodikeio Thessalonikis [2] (Kreikka) pyytää EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuinta tulkitsemaan asetuksen N:o 1408/71 [3] 31 ja 36 artiklaa, asetuksen N:o 574/72 [4] 31 ja 93 artiklaa, EY 46, EY 49 ja EY 50 artiklaa sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn Euroopan yleissopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklaa.

Kyse on pääasiassa siitä, voidaanko edellytykseksi sille, että eläkkeensaajan asuinvaltion laitos ottaa vastattavakseen toisen jäsenvaltion, jossa eläkkeensaaja oleskelee, hänelle luontoissuorituksina myöntämistä sairausetuuksista, asettaa se, että sairaus on ilmennyt yllättäen ja että hoito on ollut luonteeltaan kiireellistä, vai riittääkö se, että kyseinen henkilö on vaatinut sairaanhoitoa.

I Pääasian oikeusriidan tosiseikat

2. Ioannidis saa Idryma Koinokinon Asfalisseonin (jäljempänä IKA) maksamaa vanhuuseläkettä, ja hän asuu Kreikassa. Oleskellessaan Saksassa hän sai sairaalahoitoa sydän- ja verisuonitauteihin erikoistuneessa hoitolaitoksessa 26.11—2.12.1996 välisenä aikana. Hän jätti 6.12.1996 Saksassa Karstadt-nimisen yrityksen sairausvakuutuskassaan, joka oli oleskelupaikan laitos, pyynnön sairaalahoitokulujen maksamisesta siten että IKA korvaisi sitten nämä kulut kassalle.

3. Kyseinen sairausvakuutuskassa pyysi lomakkeella E 107, [5] jota käytetään pyydettäessä vahvistamaan oikeus luontoissuorituksina myönnettäviin sairausetuuk-

1 — Alkuperäinen kieli: espanja.

2 — Thessalonikin ensimmäisen asteen hallinnollinen tuomioistuin.

3 — Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1408/71 (EYVL L 149, s. 2), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 22.12.1995 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3096/95 (EYVL L 335, s. 10).

4 — Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21 päivänä maaliskuuta 1972 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 574/72 (EYVL L 74, s. 1), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 22.12.1995 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3096/95 (EYVL L 335, s. 10).

5 — Asetuksen N:o 1408/71 ja asetuksen N:o 574/72 soveltaminen edellytti, että asetuksen N:o 1408/71 80 artiklassa perustettu siirtotyöläisten sosiaaliturvan hallintotoimikunta hyväksyi eri lomakemallit, jotka on laadittu virallisilla kielillä ja joita käytetään yleensä todistuksina. Käsiteltävänä olevassa asiassa mainitut lomakkeet on hyväksytty neuvoston asetusten (ETY) N:o 1408/71 ja (ETY) N:o 574/72 soveltamiseksi tarvittavista mallilomakkeista (E 001, E 103 - E 127) 7 päivänä lokakuuta 1993 tehdyllä neuvoston päätöksellä N:o 153 (94/604/EY) (EYVL L 244, s. 22).

siin, toimivaltaista laitosta eli IKAa lähettämään sille lomakkeen E 112, joka koski sairausetuuksien pitämistä voimassa,[6] luvan antamiseksi lomakkeessa E 113[7] tarkoitetulle sairaalahoitojaksolle. Kassa pyysi, että sille annettaisiin tieto, jos tätä todistusta ei voitaisi antaa.

4. IKA totesi, että 15.11.1996 se oli antanut Ioannidisille lomakkeen E 111, jossa vahvistetaan hänen oikeutensa luontoissuorituksina myönnettäviin sairausetuuksiin hänen oleskellessaan toisessa jäsenvaltiossa 16.11.—31.12.1996 välisenä aikana.

5. IKA:n yksikkö "luontoissuorituksina myönnettävät sairausetuudet" lähetti 31.3.1997 lomakkeen E 107 lääkäreistä koostuvalle terveydenhoitoasioita toisena asteena käsittelevälle lautakunnalleen (jäljempänä CJS), jotta se ratkaisisi, oliko mahdollista jälkikäteen antaa lupa korvata Ioannidisin sairaalahoito, ensin tutkittuaan, oliko sairaus, jonka vuoksi hän on saanut sairaalahoitoa Saksassa, ilmennyt yllättäen.

6. CJS antoi 15.4. kielteisen lausunnon sillä perusteella, että koska sairaus ei ollut ilmennyt äkillisesti, välitön sairaalahoito ei ollut perusteltua ottaen huomioon, että potilasta olisi voitu hoitaa tavanomaisesti sairaalassa Kreikassa.[8] Tämän lausunnon antaessaan CJS oli ottanut huomioon sen, että kyse oli pitkäaikaisesta sairaudesta, kuten kesäkuussa 1996 suoritetut sydämen varjoainekuvaus ja pallolaajennus osoittivat, ja sen, että kyseisen henkilön terveydentila ei ollut heikentynyt yllättäen, koska hänelle oli tehty asuinmaassaan 11.11.1996 toinen sydämen varjoainekuvaus ja koska hänen sairaalahoitonsa Saksassa oli suunniteltu, kun otetaan huomioon se, että hänelle sairaalaan otettaessa tehdyn varjoainekuvauksen tulokset olivat samat kuin Kreikassa muutamaa päivää aikaisemmin tehdyssä tutkimuksessa.

7. Saatuaan tämä lausunnon IKA hylkäsi hakemuksen aluetoimistonsa johtajan 18.4.1997 tekemällä päätöksellä, koska se katsoi, että sen sairaalahoitoa koskevien sääntöjen 3 a §:n 4 momentin g kohdan soveltamiseksi vahvistetut edellytykset eivät täyttyneet.

Lomake E 107 palautettiin saksalaiseen sairausvakuutuskassaan, ja sen 10.2 kohdassa täsmennettiin syyt, joiden vuoksi IKA toimivaltaisena laitoksena ei voinut lähettää lomaketta E 112.

6 — Kyse on lomakkeesta, jota toimivaltainen laitos käyttää antaessaan luvan vakuutetulle asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti mennä toisen jäsenvaltion alueelle saamaan siellä aiheellista hoitoa.

7 — Tämä lomake annetaan korvattaessa luontoisuorituksina myönnetyt etuudet todellisten kustannusten perusteella, ja siinä täsmennetään sairaalahoidon alkamis- ja päättymisajankohta.

8 — Esimerkkeinä mainitaan Geniko Kratikon, Ippokrateion, Evangelismosin ja Onaseion (Ateena) tai Acheman tai G. Papanicolaoun (Thessaloniki) sairaalat.

8. Ioannidis on tehnyt valituksen tästä päätöksestä IKA:n aluetoimiston paikalliseen hallinnolliseen lautakuntaan, joka ratkaisi sen 14.7.1997. Arvioituaan kyseisen asian olosuhteita ja erityisesti sitä tosiseikkaa, että kyseinen henkilö oli avioitunut saksalaisen kanssa, että hän oli matkustanut poikansa tavatakseen Saksaan, jossa sairaus oli ilmennyt yllättäen, ja että hänen terveydentilansa oli vakava, se päätteli, että sairaalahoitoa koskevien IKA:n sääntöjen 3 a §:n 4 momentin g kohta soveltui ja että sairaalahoito ja kulujen korvaaminen oli sallittava jälkikäteen.

9. IKA nosti kanteen tätä päätöstä vastaan Dioikitiko Protodikeio Thessalonikissa ja vaati sen kumoamista sillä perusteella, että sillä olevien tietojen mukaan edellytykset luvan antamiseksi jälkikäteen eivät täyttyneet.

II Ennakkoratkaisukysymykset

10. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin saattaa yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi seuraavat kysymykset riitaasian ratkaistakseen:

"1) Onko IKA:n sairaalahoitoa koskevien sääntöjen 3 a §:n 4 momentin g alakohta — sellaisena kuin se oli voimassa vastaajan saadessa hoitoa — jossa asetetaan lisäedellytykseksi sille, että IKA korvaa ulkomaisessa sairaalassa jo annetusta hoidosta syntyneet kustannukset, se, että IKA:n toimivaltaisen aluetoimiston johtaja antaa tälle hoidolle luvan terveydenhoitoasioita toisena asteena käsittelevän lautakunnan lausunnon saatuaan, kun tällainen lupa myönnetään vain sellaisessa poikkeuksellisessa tilanteessa, jossa korvausta vaatineelle IKA:n eläkkeensaajalle on hänen tilapäisen oleskelunsa aikana ulkomailla äkillisen sairastumisen vuoksi annettu hoitoa tai joissa hänet on pikaisesti siirrettävä ulkomaille todellisen hengenvaaran välttämiseksi — yhteensopiva 14.7.1971 annetun neuvoston asetuksen N:o 1408/71 31 ja 36 artiklan kanssa ja 21.3.1972 annetun neuvoston asetuksen N:o 574/72 31 ja 93 artiklan kanssa, siltä osin kuin näissä yhteisön säännöksissä annetaan jäsenvaltioille lähtökohtaisesti harkintavaltaa asettaa muun muassa sellaisista sairausetuuksista, jotka myönnetään luontoissuorituksina eläkkeensaajan oleskellessa väliaikaisesti muussa jäsenvaltiossa kuin asuinvaltiossaan ja joihin myös sairaalahoidon katsotaan kuuluvan, aiheutuvien kustannusten korvaamiselle sellainen lisäedellytys, että niille on edes jälkeenpäin myönnetty lupa, kun ei kuitenkaan ole täysin selvää ja riidatonta, sallitaanko näissä yhteisön säännöksissä se, että jäsenvaltiot antavat nyt käsiteltävänä olevan kaltaisia säännöksiä, joissa asetetaan välttämättömäksi edellytykseksi tällaiselle

hyväksynnälle se, että tässä IKA:n sääntöjen määräyksessä asetetun kaltaiset edellytykset eli välittömän sairaalahoidon tarpeeseen liittyvät edellytykset täyttyvät?

2) Olettaen, että sairaaloissa yleensä annettavat hoitopalvelut ovat EY:n perustamissopimuksen 60 artiklassa tarkoitettuja palveluja, onko edellä mainittu IKA:n sääntöjen määräys — vaikka se ei olisi edellä mainitulta osin ristiriidassa Euroopan yhteisöjen neuvoston edellä mainittujen asetusten kanssa — yhteensopiva tältä osin EY:n perustamissopimuksen 59 ja 60 artiklan kanssa?

3) Jos toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi: Voidaanko IKA:n sääntöjen edellä mainittua määräystä perustella kansanterveyttä koskevilla, kuten monipuolisten ja kaikkien Kreikassa asuvien henkilöiden saatavilla olevien sairaalapalvelujen turvaamiseen perustuvilla syillä, ja kuuluuko kyseinen määräys tällä perusteella EY:n perustamissopimuksen 56 artiklassa tarkoitettujen poikkeusten alaan?

4) Jos oikeus saada sairausetuuksia luontoissuorituksina ja vastaavasti oikeus saada korvaus näistä suorituksista aiheutuneista kustannuksista ovat ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn Euroopan yleissopimukseen liitetyn, Pariisissa 20.3.1952 tehdyn lisäpöytäkirjan 1 artiklassa tarkoitettua omaisuutta, onko IKA:n sääntöjen edellä mainittu määräys, jos katsottaisiin, että se ei ole edellä mainitulta osin ristiriidassa edellä mainittujen Euroopan yhteisöjen neuvoston asetusten eikä EY:n perustamissopimuksen kanssa, tai jos kyseinen määräys on perusteltu edellä mainituista syistä, tältä osin yhteensopiva lisäpöytäkirjan 1 artiklan ensimmäisen kohdan kanssa?

5) Jos neljänteen kysymykseen vastataan kieltävästi: Onko IKA:n sääntöjen edellä mainittu määräys perusteltu sellaisten julkista etua koskevien syiden vuoksi, jotka liittyvät sosiaaliturvajärjestelmän taloudellisen tasapainon suojaamiseen, ja kuuluuko se näin ollen edellä mainitun lisäpöytäkirjan 1 artiklan toisessa kohdassa määrätyn poikkeuksen piiriin?"

III Kansallinen lainsäädäntö

11. Sosiaaliministeriön päätöksellä 416/993,[9] joka on tehty lain 1846/1951[10]

9 — FEK (hallituksen virallinen lehti), sarja B', nro 584, 23.8.1984.

10 — FEK, sarja A', nro 179.

16 §:n nojalla, lisättiin sairaalahoitoa koskeviin IKA:n sääntöihin 3 a §.[11] Mainitun pykälän 1 momentin a kohdassa määrätään, että jos IKA:ssa vakuutetun henkilön taudin määrittäminen tai sairaanhoito ei ole mahdollista Kreikassa, koska ei joko ole olemassa lääkäreitä, joilla olisi vaadittava erikoiskoulutus, tai jos ei ole olemassa sopivia tieteellisiä keinoja, laitos ottaa vastatakseen kaikista potilaan ulkomailla suorittamista kuluista. Se vastaa myös potilaan ja häntä saattavan henkilön siirtymisestä aiheutuvista kuluista maksamalla päivärahaa, jonka suuruus määräytyy kohdemaan mukaan.

Pääsääntöisesti sairaalahoitoon ulkomailla tarvitaan ennakkolupa. Mainitun pykälän 4 momentin g kohdassa[12] kuitenkin hyväksytään poikkeus, ja siinä määrätään, että kyseinen toimivaltaisen aluetoimiston johtaja voi, olosuhteiden ollessa erittäin poikkeukselliset, toimivaltaista terveydenhoitoasioita käsittelevää lautakuntaa kuultuaan antaa hyväksyntänsä sairaalahoitoon, joka on jo annettu ulkomailla sijaitsevassa sairaalassa, jos sairaus on ilmennyt yllättäen potilaan oleskellessa ulkomailla tai hänen siirtyessään kiireellisesti ulkomaille henkeään tosiasiassa uhkaavan vaaran välttämiseksi. Nämä säännöt ovat tulleet voimaan 23.8.1984.

12. Työ- ja sosiaalivakuutusasioista vastaavan ministerin päätöksellä F.7/oik. 7.1.1997,[13] joka on annettu lain 1316/1983[14] 40 §:n 4 momentin nojalla, määrättiin yhtenäisesti ja perusteellisesti muun muassa niistä edellytyksistä, joiden on täytyttävä, jotta hoitoa voidaan saada ulkomailla, kaikkien sosiaalivakuutusasioiden yleissihteeristön alaisuuteen kuuluvien sairausvakuutusalan organisaatioiden ja laitosten, joista yksi on IKA, vakuutettujen osalta.

Mainittu 3 a §:n 4 momentin g kohta ei ole enää ollut voimassa 20.1.1997 lähtien, ja sitä sovelletaan ainoastaan IKA:ssa vakuutettuihin ja eläkkeensaajiin,[15] jotka ovat saaneet sairaalahoitoa ulkomailla 23.8.1984 ja 19.1.1997 välisenä aikana.[16]

IV Asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa

13. IKA, Belgian, Kreikan, Espanjan, Irlannin, Itävallan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset ja komissio ovat esittäneet tässä oikeudenkäynnissä kirjallisia huomautuksia EY:n tuomioistuimen perussäännön 20 artiklassa vahvistetussa määräajassa.

11 — Työministerin päätös 33.651/E, 1089, 2.6.1956, FEK, sarja B', nro 126, 3.7.1956.

12 — Oikaisu julkaistu FEK:ssa, sarja B', nro 669, 20.9.1984.

13 — FEK, sarja B', 20.1.1997.

14 — FEK, sarja A', nro 3. Lopullinen toisinto, joka perustuu tämän artiklan korvaamiseen lain 1759/1988 39 §:llä, FEK, sarja A', nro 50.

15 — Lain 1846/1951 31 §:n 2 momentin mukaisesti.

16 — Komission kirjallisissa huomautuksissaan toimittamien tietojen mukaan uusi säännöstö ei muuttanut olennaisesti aikaisemmin sovellettua säännöstöä, minkä IKA:n edustaja on vahvistanut suullisessa käsittelyssä.

IKA:n edustaja samoin kuin Kreikan, Espanjan, Irlannin, Alankomaiden, Suomen ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitusten ja komission asiamiehet ovat osallistuneet 10.9.2002 pidettyyn suulliseen käsittelyyn esittääkseen kantansa suullisesti.

V Ennakkoratkaisukysymysten oikeudellinen arviointi

A *Ensimmäinen kysymys*

14. Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa selvittää, onko sellainen kansallinen säännöstö asetuksen N:o 1408/71 31 ja 36 artiklan ja asetuksen N:o 574/72 31 ja 93 artiklan vastainen, jossa lisäedellytykseksi sille, että sosiaaliturvalaitos ottaa vastatakseen ulkomailla saadun sairaalahoidon, asetetaan erityinen lupa, joka myönnetään vain hyvin poikkeuksellisissa olosuhteissa, eli jos vakuutetun, joka on eläkkeensaaja, sairaus on ilmennyt yllättäen ulkomailla oleskelun aikana ja hänen hoitonsa on ollut välittömästi tarpeen tai jos hänet on siirretty kiireellisesti ulkomaille hänen henkeään tosiasiassa uhkaavan vaaran välttämiseksi.

15. Belgian hallitus katsoo, että asetuksen N:o 1408/71 22 ja 31 artiklan ulottuvuus on erilainen ja että 31 artiklassa annetaan eläkkeensaajalle oikeus saada kaikki tarvitsemansa sairaanhoito hänen oleskellessaan ulkomailla, myös silloin, kun hänen matkalle lähtiessään oli hänen terveydentilansa huomioon ottaen ennakoitavissa, että hän tarvitsisi hoitoa.

16. IKA:n tavoin Kreikan hallitus katsoo, että käsiteltävänä olevaan asiaan eivät sovellu asetuksen N:o 1408/71 31 ja 36 artikla, vaan että se kuuluu 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja 2 kohdan soveltamisalaan. Saksalainen laitos on vaatinut IKA:lta lomaketta E 112, vaikka vakuutetulla oli lomake E 111, koska se ei tunnustanut, että annettu hoito oli välttämätöntä tai kiireellistä, mikä laitoksen mukaan osoittaa, että kyseisen henkilön matkan syyt liittyivät sairauteen. Espanjan hallituksen kanta on sama.

17. Irlannin hallitus ehdottaa, että kysymys on muotoiltava uudelleen, koska tosiseikkoihin on sovellettava asetuksen N:o 1408/71 22, 22 a ja 31 artiklaa. Tässä tapauksessa on olemassa oikeus saada sairaanhoitoa ilman minkäänlaista lupaa, ja kansallisen tuomioistuimen on arvioitava, oliko vakuutetun välttämätöntä saada kuvattua hoitoa. Jos kysymystä ei muotoilla uudelleen, kyseinen hallitus ehdottaa, että kansalliselle tuomioistuimelle vastataan, ettei riidanalainen Kreikan säännös ole yhteisön oikeuden vastainen.

18. Alankomaiden hallitus korostaa, että yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti kaikkien asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden on voitava saada sosiaaliturvaetuuksia samoin edellytyksin ja samassa määrin. Se lisää, että 22 ja 22 a artikla koskevat kaikkia mahdollisia oletettuja tilanteita, joissa vakuutetuille, eläkkeensaajat mukaan lukien, annetaan terveydenhoitoa, kun he tarvitsevat hoitoa toisessa jäsenvaltiossa.

19. Itävallan hallitus katsoo, että asetuksen N:o 1408/71 soveltamiseksi eläkkeensaajat rinnastetaan ansiotyötä tekeviin työntekijöihin ja että heidän oleskellessaan muussa jäsenvaltiossa kuin asuinvaltiossaan, heihin sovelletaan analogisesti 22 artiklan 1 kohdan a alakohtaa, joten heillä on oikeus ainoastaan etuuksiin, jotka ovat välittömästi tarpeen. Kyseisen hallituksen mielestä 22 artiklan 1 kohdan a alakohdan vastainen on sairaalahoitoa koskevien IKA:n sääntöjen 3 a §:n 4 momentin g kohdan kaltainen säännös, jonka mukaan lupa on hankittava kaikissa olosuhteissa eikä vain 1 artiklan c alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

20. Suomen hallitus katsoo, että asetuksen N:o 1408/71 31 artiklaa sovellettaessa luvan vaatiminen ei ole perusteltua, edes jälkikäteen. Saadakseen tarvitsemaansa terveydenhoitoapua oleskellessaan toisessa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa hän asuu, eläkkeensaajan on ainoastaan esitettävä lomake E 111 tarvitsematta muutoin osoittaa, että hän tarvitsee hoitoa kiireellisesti tai että tarvetta ei voitu ennakoida. Jos hoito on suunniteltu, hänellä on sitä vastoin oltava lomake E 112.

21. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on huomauttanut, että 31 ja 32 artiklan 1 kohdan c alakohtaa sovelletaan lähtökohdiltaan eri tilanteissa. Jos kansallinen tuomioistuin katsoo, että Ioannidisin sairaus on vakavoitunut hänen oleskellessaan Saksassa ja jos hänen piti saada sairaalahoitoa, on syytä soveltaa 31 artiklaa, jolloin IKA ottaa kulut vastattavakseen. Jos sitä vastoin kansallinen tuomioistuin on vakuuttunut siitä, että kyseisen henkilön terveydentila ei ole yllättäen heikentynyt, sen on ratkaistava asia 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti, jolloin IKA:lla ei ole tätä velvollisuutta. Se esittää, että riidanalainen Kreikan säännös on yhteensoveltuva asetuksen N:o 1408/71 31 ja 36 artiklan kanssa ja asetuksen N:o 574/72 31 ja 93 artiklan kanssa, mutta ei asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja 2 kohdan kanssa.

22. Komissio pitää erillään toisistaan asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetun ulkomailla välittömästi tarvittavan hoidon, joka on sallittua henkilöille, joilla on lomake E 111, 22 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ja 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun sairaalahoitoetuuksien antamisen suunnitellusti lomakkeen E 112 perusteella ja eläkkeensaajien ulkomailla tarvitseman

hoidon, jota tarkoitetaan 31 artiklassa ja joihin lomakkeen E 111 haltijat ovat oikeutettuja.

23. On erikoista todeta, kuinka suuria eroja on tämän asian käsittelyssä huomautuksia esittäneiden osapuolten näkökantojen välillä, ei vain siltä osin, mitä vastausta ne ehdottavat, vaan myös siltä osin — ja juuri tämä on hämmästyttävää —, minkä soveltamisalan ne tunnustavat asetuksen N:o 1408/71 samoille säännöksille, joiden soveltamisen pitäisi olla yhdenmukainen koko yhteisössä. Nämä erot tulevat esiin joka kerta, kun eri valtioiden sosiaaliturvalaitokset joutuvat käsittelemään toisessa jäsenvaltiossa annetun sairaanhoidon rahoitusta, kuten tietyt yhteisöjen tuomioistuimen viime vuosina ratkaisemat asiat ovat osoittaneet, joko sen vuoksi, että joissakin valtioissa sairausvakuutuksesta myönnetään luontoisetuuksia ja toisissa siitä korvataan osa vakuutetun suorittamista kuluista, tai sen vuoksi, että sosiaaliturvalaitosten konkreettiset kokemukset edellyttävät tarkasti määritellyn kannan omaksumista. [17]

17 — Esimerkiksi Belgian hallitus on huomauttanut yhteisöjen tuomioistuimelle, että sen on pitänyt ottaa käyttöön lomakkeen E 112 kiireellistä lähettämistä koskeva menettely tietyissä Espanjan osissa oleskelevia eläkeläisiä varten, koska heille kieltäydytään antamasta heidän tarvitsemaansa sairaanhoitoa ja he joutuvat palaamaan Belgiaan, jotta he eivät vaarantaisi terveyttään. Itävallan hallitus vakuuttaa, että jäsenvaltiot ovat joustavia soveltaessaan asetuksia N:o 1408/71 ja N:o 574/72 toisessa jäsenvaltiossa annettavan terveydenhoidon osalta, niin, että kun etuudet on annettu, oleskelupaikan laitos pyytää toimivaltaiselta laitokselta vastaavaa lomaketta varmistaakseen jälkikäteen, että korvaukset suoritetaan laitosten välillä. Kreikan hallitus väittää, että asetuksen N:o 1408/71 31 artiklaa ei tulkita yhdenmukaisesti yhteisössä ja että huomattava enemmistö jäsenvaltioiden sosiaaliturvalaitoksista soveltaa analogisesti 22 artiklan 1 kohdan a alakohtaa eläkkeensaajiin. Itävallan hallitus on huomautuksissaan suositellut tätä analogista soveltamista.

On hyödyllistä muistuttaa, että EY 249 artiklan nojalla sekä asetus N:o 1408/71 että sen täytäntöönpanomenettelystä annettu asetus N:o 574/72, joka on annettu EY 42 artiklan määräysten panemiseksi täytäntöön, ovat suoraan sovellettavia koko unionin alueella. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut tältä osin, että jäsenvaltioilla ei ole oikeutta luoda tilanteita, joiden seurauksena yhteisön asetusten välitön oikeusvaikutus voi estyä. [18]

24. Käsiteltävänä olevassa asiassa alustava keskustelu keskittyy siihen, onko säännös, jonka tulkinta on riidan ratkaisemiseksi merkityksellinen, asetuksen N:o 1408/71 31 artikla, johon ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin viittaa, vai 22 artikla, kuten IKA ja suurin osa jäsenvaltioista väittävät.

Yhteisöjen tuomioistuimella on ollut tähän mennessä useita tilaisuuksia tarkastella 22 artiklaa, [19] sen sijaan 31 artiklaa se on tulkinnut ainoastaan yhden kerran ja vain välillisesti.

18 — Asia 39/72, komissio v. Italia, tuomio 7.2.1973 (Kok. 1973, s. 101, Kok. Ep. II, s. 75, 17 kohta) ja asia 272/83, komissio v. Italia, tuomio 28.3.1985 (Kok. 1985, s. 1057, Kok. Ep. VIII, s. 153, 26 kohta).

19 — Ks. erityisesti asia 117/77, Pierik, tuomio 16.3.1978 (Kok. 1978, s. 815, Kok. Ep. IV, s. 85), jäljempänä Pierik I -tapaus; asia 182/78, Pierik, tuomio 31.3.1979 (Kok. 1979, s. 1977, Kok. Ep. IV, s. 487), jäljempänä Pierik II -tapaus; asia C-120/95, Decker, tuomio 28.4.1998 (Kok. 1998, s. I-1831); asia C-158/96, Kohll, tuomio 28.4.1998 (Kok. 1998, s. I-1931) ja asia C-368/98, Vanbraekel ym., tuomio 12.7.2001 (Kok. 2001, s. I-5363).

25. Asioissa Pierik [20] annetuista tuomioista alkaen asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan ja 31 artiklan sekä henkilöllisen soveltamisalan että ulottuvuuden olisi pitänyt olla selviä. Kuitenkin sosiaaliturvalaitosten ja jäsenvaltioiden esiin tuomien erojen perusteella tämä arvio osoittautuu liian optimistiseksi.

Olen komission kanssa samaa mieltä siitä, että on tarpeen arvioida toisaalta ansiotyötä tekeviin työntekijöihin ja eläkkeensaajiin sovellettavien sääntöjen eroja, kun he tarvitsevat sairaanhoitoa oleskellessaan muussa jäsenvaltiossa kuin asuinvaltiossaan, ja toisaalta näiden sääntöjen yhdenmukaisuutta, kun he siirtyvät toiseen jäsenvaltioon saadakseen siellä hoitoetuuksia suunnitelmiensa mukaisesti.

26. Asetuksen N:o 1408/71 22 artikla kuuluu III osaston 1 lukuun, joka koskee sairaus- ja äitiysetuuksia. Tämän luvun 2 jakso, johon sisältyvät 19—24 artikla, koskee palkattuja työntekijöitä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia ja heidän perheenjäseniään. [21]

Mainittu 22 artikla koskee kolmenlaisia tapauksia: oleskelua toimivaltaisen jäsenvaltion ulkopuolella, paluuta tai asuinpaikan muuttamista toiseen jäsenvaltioon sairauden tai äitiyden aikana, ja tarvetta mennä toiseen jäsenvaltioon asianmukaisen hoidon saamiseksi. Tätä asiaa ratkaistaessa olennaisia ovat ainoastaan ensimmäinen ja kolmas tapaus.

27. Ensimmäistä tapausta koskee 1 kohdan a alakohta, jonka mukaan työntekijällä, joka täyttää toimivaltaisen valtion lainsäädännössä asetetut edellytykset etuuksien saamiseksi ja joka tarvitsee välitöntä hoitoa toisen jäsenvaltion alueella oleskelunsa aikana, on oikeus toimivaltaisen laitoksen puolesta annettaviin luontoisetuuksiin oleskelupaikan laitoksesta, ikään kuin hänet olisi vakuutettu siinä. Kuten voidaan todeta, tässä säännössä vaaditaan, että hoito on välittömästi tarpeen.

28. Kolmatta tapausta koskee 1 kohdan c alakohdan i alakohta ja 2 kohdan toinen alakohta. Tämän säännöksen mukaan työntekijä, joka täyttää jonkin valtion lainsäädännössä asetetut edellytykset etuuksien saamiseksi ja jolle toimivaltainen laitos on antanut luvan mennä toisen jäsenvaltion alueelle saamaan siellä hänen tilansa kannalta tarpeellista hoitoa, on oikeus toimivaltaisen laitoksen puolesta annettaviin luontoisetuuksiin oleskelupaikan laitoksesta, ikään kuin hänet olisi vakuutettu siinä. Lupaa ei voida evätä, jos

20 — Edellä alaviitteessä 19 mainitut asiat.

21 — Helpottaakseen välikaista oleskelua ja mahdollisuutta saada sairaanhoitoa unionin alueella toimivaltaisen laitoksen luvalla neuvosto on vuonna 1995 laajentanut 22 artiklan 1 kohdan a ja c alakohdan soveltamisen kaikkiin henkilöihin, jotka ovat jonkin jäsenvaltion kansalaisia ja vakuutettuja jonkin jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, ja heidän kanssaan asuviin perheenjäseniin, vaikka he eivät olisikaan palkattuja työntekijöitä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia. Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71, asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 574/72, asetuksen (ETY) N:o 1408/71 muuttamisesta annetun asetuksen (ETY) N:o 1247/92 sekä asetuksen (ETY) N:o 1247/92 muuttamisesta annetun asetuksen (ETY) N:o 1945/93 muuttamisesta 22 päivänä joulukuuta 1995 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 3095/95 (EYVL L 335, s. 1).

kysymyksessä oleva hoito kuuluu sen jäsenvaltion lainsäädännössä säädettyjen etuuksien joukkoon, jonka alueella se, jonka etua asia koskee, asuu, ja jos hänelle ei ole voitu antaa tällaista hoitoa siinä ajassa kuin on tavallisesti välttämätöntä kyseisen hoidon saamiseksi jäsenvaltiossa, jossa hän asuu, ottaen huomioon hänen senhetkinen terveydentilansa ja todennäköinen taudinkulku.

Säännöksessä korostetaan sitä, että kyseisen henkilön on hankittava toimivaltaiselta laitokselta ennen toiseen jäsenvaltioon menemistä lupa, vaikkakin yhteisöjen tuomioistuin on myöntänyt sen, että jos vakuutettu on hakenut asetuksen 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaista lupaa ja jos tämän luvan epääminen on myöhemmin todettu perusteettomaksi joko toimivaltaisen laitoksen itsensä tai tuomioistuimen tekemällä päätöksellä, vakuutetulla on oikeus saada suoraan toimivaltaiselta laitokselta korvaus siitä kulujen määrästä, joka olisi tavanomaisesti korvattu, jos lupa olisi alun perin asianmukaisesti myönnetty. [22]

29. Yhteisöjen tuomioistuin on määritellyt Pierik II -tapauksessa [23] asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan henkilöllisen soveltamisalan. Sitä pyydettiin tässä asiassa ratkaisemaan, koskiko tämä säännös, jossa säädetään "työntekijän" oikeudesta luontoisetuuksiin, myös eläkeläistä, joka "ei tai ei enää työskentele" ja joka pyytää toimivaltaiselta laitokselta lupaa mennä muuhun jäsenvaltioon kuin missä hän asuu saadakseen siellä terveydentilansa kannalta aiheellista hoitoa.

Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että "työntekijän" määritelmän, joka on laadittu "kyseistä asetusta varten", soveltamisala on yleinen ja siihen kuuluvat näin ollen kaikki henkilöt, jotka on vakuutettu yhden tai useamman jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännön mukaisesti, riippumatta siitä, ovatko he ansiotyössä. Näin ollen vaikka eläkkeensaajat eivät olisi ansiotyössä, heihin sovelletaan asetuksen "työntekijöitä" koskevia säännöksiä, koska he kuuluvat sosiaaliturvajärjestelmään, ellei heitä varten ole laadittu erityissäännöksiä. [24]

30. Yhteisöjen tuomioistuin täsmensi tämän jälkeen, että III osaston 1 luvun 5 jakson 27—33 artiklassa on eläkeläisiä ja heidän perheenjäseniään koskevia erityissäännöksiä, joita sovelletaan ainoastaan eläkeläisiin, ja se on tehnyt tästä kaksi päätelmää. Ensimmäinen päätelmä on se, että 31 artiklassa säädetään eläkkeensaajien oikeudesta luontoisetuuksiin, kun etuudet ovat tarpeen heidän oleskellessaan muun jäsenvaltion kuin asuinvaltion alueella. Toinen päätelmä on se, että saman

22 — Edellä alaviitteessä 19 mainittu asia Vanbraekel ym., tuomion 34 kohta.

23 — Edellä alaviitteessä 19 mainittu asia, tuomion 3 kohta.

24 — Edellä alaviitteessä 19 mainittu Pierik II -tapaus, tuomion 4 kohta.

luvun 2 jakson 22 artiklan 1 kohdan c alakohdassa puolestaan säännellään jäsenvaltiossa asuvan vakuutetun oikeutta luontoisetuuksiin hänen pyytäessään toimivaltaiselta laitokselta lupaa mennä toisen jäsenvaltion alueelle saamaan siellä tilansa kannalta aiheellista hoitoa.

31. Asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 31 artiklan sanamuodosta, siitä asiayhteydestä, johon ne kuuluvat, ja yhteisöjen tuomioistuimen Pierik II -tapauksessa omaksumasta niitä koskevasta tulkinnasta ilmenee, että eläkkeensaajiin ja kaikkiin muihin vakuutettujen ryhmiin sovellettavat säännökset eroavat toisistaan ja niiden sisältö on erilainen, silloin kun he vaativat luontoissuorituksina myönnettäviä sairaanhoitoetuuksia muussa jäsenvaltiossa kuin asuinvaltiossa oleskellessaan: 31 artiklassa tunnustetaan eläkkeensaajille oikeus saada näitä etuuksia ilman muita edellytyksiä kuin niiden tarve, kun taas 22 artiklan 1 kohdan a alakohdassa muilta vakuutetuilta vaaditaan, että heidän terveydentilansa tekee välttämättömäksi saada etuudet *välittömästi*.

Tämä huomattava ero eläkkeensaajien ja muiden välillä ilmenee suoraan myös lomakkeen E 111 kääntöpuolella olevien ohjeiden a kohdasta; tämän lomakkeen täyttää toimivaltainen laitos kyseisen henkilön pyynnöstä ennen matkaa taikka oleskelupaikan laitoksen pyynnöstä, jos se pyytää lomaketta, ja sen tarkoituksena on vahvistaa, että vakuutetulla on oikeus sairausvakuutusetuuksiin toisessa jäsenvaltiossa oleskelunsa aikana.[25]

32. Olen pohtinut syytä näissä kahdessa tapauksessa sovellettavaan erilaiseen järjestelmään. Joka tapauksessa ero on olemassa, eikä 22 artiklan 1 kohdan a alakohtaa pidä soveltaa analogisesti eläkkeensaajiin. Kohtelemalla eläkkeensaajia muita vakuutettuja suopeammin, kun eläkkeensaajat ovat se väestönosa, joka käyttää kaikista useimmin sairaanhoitopalveluita pitkäaikaisten sairauksien johdosta tai heidän ikäänsä liittyvien vaivojen vuoksi, lainsäätäjän tarkoituksena on edistää heidän liikkuvuuttaan unionin alueella estämällä se, että he jättäisivät menemättä toiseen jäsenvaltioon pelätessään sairaanhoitokulujensa jäävän korvaamatta terveydentilan mahdollisesti heiketessä.

Eläkeläisten matkustamista toisiin jäsenvaltioihin voi olla omiaan estämään edellytys, jonka mukaan terveydentilan on vaadittava välitöntä sairaanhoitoa heidän oleskellessaan tilapäisesti asuinvaltionsa

25 — Tämä maininta sisältyy myös lomakkeen E 111 viimeaikaiseen versioon, joka on hyväksytty neuvoston asetusten (ETY) N:o 1408/71 ja (ETY) N:o 574/72 soveltamiseksi tarvittavista mallilomakkeista (E 111, E 111 B, E 113—E 118, E 125—E 127) 18 päivänä huhtikuuta 2000 tehdyllä päätöksellä N:o 179 (2002/154/EY) (EYVL L 54, s. 1). Tässä uudessa versiossa mainitaan myös oikeus luontoisetuuksiin pitkäaikaisten sairauksien osalta. Espanjan hallituksen asiamies on maininnut suullisessa käsittelyssä, että kesäkuussa 2002 on hyväksytty sopimus olemassa olevien sairauksien mainitsemisesta lomakkeessa.

ulkopuolella tai jonka mukaan sairauden on ilmettävä yllättäen, kuten sairaalahoitoa koskevien IKA:n sääntöjen 3 a §:n 4 momentin g kohdassa määrätään.

33. Minun on lisättävä, että jos yhteisön lainsäätäjä olisi halunnut kohdella eläkkeensaajia ja muita vakuutettuja yhtäläisesti heidän saadessaan sairaanhoitoa jäsenvaltiossa, jonka alueella he eivät asu, se ei olisi hyväksynyt sellaisia säännöksiä kuin asetuksen N:o 1408/71 31 artikla ja asetuksen N:o 574/72 31 artikla, joita sovelletaan ainoastaan eläkeläisiin, jolloin se olisi toiminut samoin kuin asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säänneltyjen suunniteltujen hoitoon hakeutumisten osalta.

34. Kuten jokainen tietää, kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon perustuvassa ennakkoratkaisumenettelyssä kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida oikeusriidan tosiseikasto ja tehdä siitä päätelmät sitä päätöstä varten, joka sen on annettava.[26] Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa ratkaista pääasiassa kyseessä olevaa asiaa eikä soveltaa kansallisen lainsäädännön mukaisiin toimenpiteisiin tai tilanteisiin yhteisön säännöksiä, joita se tulkitsee, koska nämä kysymykset kuuluvat kansallisen tuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan.[27]

35. Ottaen huomioon ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämä tosiseikaston kuvaus ja ottaen huomioon toisaalta eläkeläisiä ja toisaalta kaikkia muita vakuutettuja koskevat asetuksen N:o 1408/71 säännökset kansallinen tuomioistuin on hahmottanut ongelman oikein, kun se on pyytänyt yhteisöjen tuomioistuinta tulkitsemaan 31 artiklaa.

Siten ei ole syytä muotoilla uudestaan ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä niin, että pääasian oikeusriidan ratkaisemiseksi olisikin tosiasiassa tarpeen tulkita 22 artiklan 1 kohdan c alakohtaa, kuten IKA ja suurin osa jäsenvaltioista esittää.

36. Syynä halulle vedota 22 artiklan 1 kohdan c alakohtaan on lomakkeen E 111 hyväksymisestä kieltäytyneen saksalaisen laitoksen asenne. Tämän kieltäytymisen vuoksi henkilön, jota asia koski, oli ryhdyttävä useisiin toimiin, mukaan lukien riita-asia Kreikassa ja ennakkoratkaisupyyntö Luxemburgissa, sen ratkaisemiseksi, kenen oli vastattava etuudesta, jonka saamiseen kustannuksitta hänellä on kai-

26 — Asia 36/79, Denkavit, tuomio 15.11.1979 (Kok. 1979, s. 3439, 12 kohta); asia 17/81, Pabst & Richarz, tuomio 29.4.1982 (Kok. 1982, s. 1331, 12 kohta); asia C-30/93, AC-ATEL Electronics Vertriebs, tuomio 2.6.1994 (Kok. 1994, s. I-2305) ja asia C-235/95, Dumon ja Froment, tuomio 16.7.1998 (Kok. 1998, s. I-4531, 25 kohta).

27 — Asia 13/68, Salgonil, tuomio 19.12.1968 (Kok. 1968, s. 661, 672, Kok. Ep. I, s. 365); asia 51/74, Van der Hulst, tuomio 23.1.1975 (Kok. 1975, s. 79, Kok. Ep. II, s. 437, 12 kohta); asia C-320/88, Shipping and Forwarding Enterprise Safe, tuomio 8.2.1990 (Kok. 1990, s. I-285, Kok. Ep. I, s. 365, 11 kohta); yhdistetyt asiat C-175/98 ja C-177/98, Lirussi, tuomio 5.10.1999 (Kok. 1999, s. I-6881, 37 ja 38 kohta).

ken todennäköisyyden mukaan oikeus jäsenvaltion sairausvakuutuksen edunsaajana.

37. Ennakkoratkaisupyynnössä ei mainita syitä, joiden vuoksi saksalainen laitos on hylännyt lomakkeen E 111, jonka kreikkalainen laitos oli antanut, pyytäen samalla, että tämä toimittaisi sille sen sijaan lomakkeen E 112. [28] Mielestäni tämä toimintatapa on monestakin syystä yllättävä: ensinnäkin sen vuoksi, että asetuksen N:o 574/72 31 artiklassa vaaditaan ainoastaan, että vakuutettu toimittaa oleskelupaikan laitokselle todistuksen, josta ilmenee, että hänellä on oikeus kyseisiin etuuksiin; toiseksi sen vuoksi, että lomakkeen E 111 tarkoituksena on nimenomaan vahvistaa oikeus luontoisetuuksina myönnettäviin sairausetuuksiin, ja viimeiseksi sen vuoksi, että asetuksen N:o 574/72 93 artiklan 1 kohdan mukaan asetuksen N:o 1408/71 22 ja 31 artiklan mukaisesti annettujen luontoisetuuksien todellinen määrä korvataan toimivaltaisesta laitoksesta sille laitokselle, joka on suorittanut mainitut etuudet siten kuin tämän laitoksen tileistä ilmenee. Näin ollen saksalainen laitos olisi saanut kreikkalaiselta laitokselta saman rahamäärän riippumatta siitä, olisiko sairaalahoitoa annettu lomakkeen E 111 nojalla, kuten vakuutettu epäilemättä vaati, vai lomakkeen E 112 nojalla, kuten saksalainen laitos halusi.

28 — Saksan laitos ei ole asianosainen pääasian riita-asiassa, joten se ei ole voinut olla edustettuna ennakkoratkaisumenettelyssä. Saksan hallitus, joka olisi epäilemättä voinut antaa yhteisöjen tuomioistuimelle tietoja tältä osin, ei ole esittänyt huomautuksiaan käsiteltävänä olevassa asiassa.

38. Komissio korostaa perustellusti, että jäsenvaltion kunkin sosiaaliturvalaitoksen on tunnustettava päteviksi toisissa jäsenvaltioissa annetut todistukset, joiden tarkoituksena on varmistaa jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen N:o 1408/71 yhdenmukainen ja johdonmukainen soveltaminen. Tästä velvollisuudesta lojaaliin yhteistyöhön määrätään yleisesti EY 10 artiklassa ja sosiaaliturvalaitosten välisenä velvoitteena asetuksen N:o 1408/71 84 artiklassa. [29]

39. Yhteisöjen tuomioistuin on joutunut ratkaisemaan viime vuosina ensimmäistä kertaa tiettyjä ennakkoratkaisukysymyksiä, jotka koskevat toisten jäsenvaltioiden sosiaaliturvalaitosten asetuksen N:o 1408/71 ja N:o 574/72 mukaisesti antamien lomakkeiden vaikutuksia jäsenvaltiossa. Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen lähettämä lomake E 101, jossa täsmennetään sovellettava lainsäädäntö työntekijän tilapäisen matkan aikana, sitoo toisten jäsenvaltioiden sosiaaliturvalaitoksia siltä osin kuin siinä todistetaan tilapäistä työvoimaa välittävän yrityksen työkomennukselle lähettämien työntekijöiden kuuluvan sen jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmään, johon tämä yritys on sijoittautunut. [30]

29 — Asia C-335/95, Picard, tuomio 24.10.1996 (Kok. 1996, s. I-5625, 18 kohta).

30 — Asia C-202/97, FTS, tuomio 10.2.2000 (Kok. 2000, s. I-883, 59 kohta). Asiassa C-178/97, Banks ym., 30.3.2000 antamassaan tuomiossa (Kok. 2000, s. I-2005, 40 kohta) yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että siltä osin kuin E 101 -todistuksella luodaan olettama siitä, että asianomainen itsenäinen ammatinharjoittaja säännönmukaisesti kuuluu sen jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmän piiriin, jossa hänellä on kotipaikka, sitoo kyseinen todistus sen jäsenvaltion toimivaltaista laitosta, jossa tämä ammatinharjoittaja suorittaa työtä.

Se on lisännyt, että kyseisen E 101 -todistuksen antaneen jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen on kuitenkin tarkasteltava uudelleen todistuksen antamisen perusteluja riittävyyttä ja tarpeen vaatiessa peruutettava todistus, jos sen jäsenvaltion, jonne työntekijät on lähetetty työkomennukselle, toimivaltainen laitos esittää epäilyksiä kyseisen todistuksen perustana olevien tosiseikkoja koskevien toteamusten paikkansapitävyydestä ja näin ollen siinä olevista maininnoista. [31]

40. Koska lomakkeella E 111 todistetaan oikeus luontoissuorituksina myönnettäviin sairausetuuksiin muussa kuin asuinvaltiossa oleskelun aikana, sille on annettava sama sitovuus ja sama pätevyys toisten jäsenvaltioiden sosiaaliturvalaitoksiin nähden kuin yhteisöjen tuomioistuin on tunnustanut lomakkeelle E 101, joka osoittaa matkan tekevän työntekijän kuulumisen sen jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmään, johon yritys on sijoittautunut.

Siinä tapauksessa, että oleskelupaikan laitos toteaa vakuutetun lähteneen matkalle tosiasiassa sairaanhoitoa saadakseen, sen on EY 10 artiklassa ja asetuksen N:o 1408/71 84 artiklassa vahvistetun lojaalin yhteistyön periaatteen [32] mukaisesti toimittava tämä tieto asuinvaltion laitokselle, joka voi peruuttaa lomakkeen E 111 voimassaolon siksi ajaksi, jona suunniteltuja etuuksia on annettu.

41. Jos oleskelupaikan laitos voisi omaaloitteisesti kiistää asuinpaikan laitoksen antaman E 111 -todistuksen pätevyyden, kuten saksalainen laitos vaikuttaa tehneen, henkilöltä, joka hyvässä uskossa on luullut, että hänellä on sen perusteella oikeus luontaissuorituksina myönnettäviin sairausetuuksiin hänen oleskellessaan toisessa jäsenvaltiossa, olisi otettu pois sairaanhoitoturva, ja henkilöiden vapaata liikkuvuutta yhteisössä rajoitettaisiin vakavasti. [33]

42. Mielestäni on selvää, että IKA:n ja käsiteltävässä asiassa edustettuina olleiden eri hallitusten huomautukset paljastavat halun välttää sen, että luontoissuorituksina myönnettäviä sairausetuuksia koskevalla hakemuksella, jonka tekee lomakkeen E 111 perusteella toisessa jäsenvaltiossa oleskeleva eläkeläinen, peitellään toiseen jäsenvaltioon matkustamista sairaanhoidon saamiseksi, jolloin vältytään kaikille vakuutetuille 22 artiklan 1 kohdan c alakohdassa vahvistetusta menettelystä, johon sisältyy toimivaltaisen laitoksen lomakkeella E 112 antama lupa.

31 — Ks. edellä alaviitteessä 30 mainitut asiat FTS ja Banks, tuomioiden 56 ja 43 kohta.

32 — Lomakkeessa 111 mainitaan nimenomaisesti, että sen perusteella ei saada oikeutta luontoissuorituksina myönnettäviin sairausetuuksiin, jos henkilö, jonka etua asia koskee, on mennyt toiseen maahan sairaanhoidon saamiseksi.

33 — Espanjan hallituksen asiamies on maininnut yhteisöjen tuomioistuimelle suullisessa käsittelyssä, että komissio oli nostanut Espanjan kuningaskuntaa vastaan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen, koska se oli vaatinut lomaketta E 112 toisen jäsenvaltion eläkkeensaajilta, joiden terveydentila vaati sairaalahoitoa heidän oleskellessaan sen alueella, erityisesti Belgian ja Italian kansalaisilta. Asia on poistettu rekisteristä, koska Espanja on alkanut hyväksyä lomakkeen E 111. Se väitti kuitenkin, että jotkut muut jäsenvaltiot kieltäytyvät edelleen hyväksymästä sitä.

Tämän huolen vuoksi ei kuitenkaan ole perusteltua se, että lainsäätäjän tiettyä konkreettista tilannetta varten säätämää sääntöä ei sovelleta tai että sääntöä sovelletaan analogisesti sellaiseen oletettuun tilanteeseen, jota säätelemään sitä ei ole tarkoitettu. Jos sen jäsenvaltion viranomaiset, jossa kyseinen henkilö asuu, epäilevät, että kyseisen henkilön lomakkeen E 111 käyttöalaan kuuluvan matkan syynä on aikomus saada sairaanhoitoa, niiden on ennen päätöksen tekemistä arvioitava paitsi oleskeluvaltion laitoksen asenne myös muista lähteistä peräisin olevat asiakirjat, kuten esimerkiksi sairaalan tai potilasta hoitaneen lääkärin antamat todistukset. Lisäksi ne voivat hankkia aihetodisteita, kuten tutkia, onko kyseinen henkilö pitkällä odotuslistalla toisessa jäsenvaltiossa suoritettavaa toimenpidettä varten tai tarkastaa, onko hän pyytänyt viime aikoina toimivaltaiselta laitokselta lupaa matkaan ja onko lupa evätty. Nämä aihetodisteet, vaikkeivat ne voi olla ratkaisevia, voivat muuhun näyttöön yhdistettynä auttaa laitoksia tekemään päätöksensä.

43. Pääasian oikeusriidassa on todettu, että potilaalla, joka on eläkkeensaaja, on sydänvika ja hänen on pitänyt saada sairaalahoitoa Saksassa vieraillessaan. Asiaa koskevissa asiakirjoissa on myös sairaalan johtajan laatima todistus ja potilasta hoitaneen lääkärin kertomus, joiden mukaan sairaalahoitoa on annettu kiireellisesti toistuvien sydämen rasitusrintakipujen vuoksi. On myös todettu, että kyseisellä henkilöllä oli voimassa oleva lomake E 111.

Asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan mukaisesti hänellä oli siten Saksassa oleskelunsa aikana oikeus saksalaiselta laitokselta luontoissuorituksina myönnettäviin sairausetuuksiin sen soveltaman lainsäädännön mukaisesti kreikkalaisen laitoksen kustannuksella.

44. Jos eläkkeensaaja matkustaa väliaikaisesti jäsenvaltioon, jonka alueella hän ei asu, ja jos hän tarvitsee sairaanhoitoa, oleskelupaikan laitoksen on sovellettava asetuksen N:o 1408/71 31 artiklaa voimatta vaatia minkään lisäedellytysten täyttymistä ja voimatta tarkastella, onko hoidon tarve välitön, koska tämä edellytys asetetaan vain 22 artiklan 1 kohdan a alakohdassa kaikkien vakuutettujen osalta.

Sitä paitsi asuinvaltion laitos ei voi myöskään vaatia luvan hankkimista jälkikäteen, niin kuin sairaalahoitoa koskevien IKA:n sääntöjen 3 §:n 4 momentin g kohdassa määrätään.

45. Tämän säännöksen tarkoituksena vaikuttaa olevan mahdollisuuden antaminen kreikkalaiselle sosiaaliturvalaitokselle ensinnäkin valvoa tapaa, jolla 22 artiklan 1 kohdan a alakohtaa on sovellettu ulkomailla, ja toiseksi ratkaista, onko 22 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu lupa myönnettävä sen jälkeen, kun sairaalahoito on annettu.

Viimeksi mainitussa tapauksessa etuuksien suorittamista koskeva lupa edellyttää, että siirtyminen on tapahtunut kiireellisesti potilaan henkeä tosiasiassa uhkaavan vaaran välttämiseksi. Huomautan kuitenkin, että tämä edellytys on vielä tiukempi kuin asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdassa, jossa luvan myöntämiseksi ja tarvittaessa myöhemmän korvauksen suorittamiseksi edellytetään ainoastaan, että hoitoa ei ole voitu antaa siinä ajassa kuin on tavallisesti välttämätöntä kyseisen hoidon saamiseksi asuinvaltiossa, ottaen huomioon potilaan senhetkinen terveydentila ja todennäköinen taudinkulku.

46. Asuinvaltion laitoksen on siten vastattava Ioannidisin Saksassa saaman sairaalahoidon kustannuksista, jos asetuksen N:o 1408/71 31 artiklassa säädetyt edellytykset täyttyvät, eli että eläkkeensaaja on oleskellut jäsenvaltiossa, jonka alueella hän ei asu, ja hän on tarvinnut sairaanhoitoa.

47. Asiaa koskevista asiakirjoista ei ilmene, onko saksalainen sairausvakuutuskassa ottanut vastattavakseen sairaalan hoitomaksun vai oliko kyseinen henkilö maksanut sen suoraan, sillä ainoa seikka, jonka kansallinen tuomioistuin ilmoittaa asiakirjoissaan, on se, että kreikkalaista laitosta oli pyydetty lähettämään lomake E 112. [34]

34 — Vastauksena kysymyksiin, jotka esitin suullisen käsittelyn aikana, Kreikan hallituksen asiamies vakuutti, että hänellä ei ole tietoja tältä osin, ja IKA:n edustaja ilmoitti luulevansa, että Ioannidis on suorittanut kulut Saksassa.

48. Ensiksi mainitussa tapauksessa on sovellettava asetuksen N:o 1408/71 36 artiklaa ja asetuksen N:o 574/72 93 artiklaa, jotka koskevat jäsenvaltion laitoksen toisen jäsenvaltion laitoksen puolesta antamien sairaus- tai äitiysetuuksien korvaamisen yksityiskohtia. Etuudet korvataan laitosten kesken siten kuin etuudet suorittaneen laitoksen tileistä ilmenee, jos edunsaajalla oli oikeus etuuksiin.

49. Toisessa tapauksessa on sovellettava asetuksen N:o 574/72 34 artiklaa, jonka mukaan jos oleskelun aikana ei ole mahdollista täyttää 31 artiklassa säädettyjä muodollisuuksia ja potilas on suorittanut sairaanhoitokulut, hänen kustannuksensa korvataan toimivaltaisesta laitoksesta oleskelupaikan laitoksen soveltamien korvausmäärien mukaisesti.

50. Asetuksen N:o 574/72 34 artiklan soveltamisedellytyksenä on se, että sen 31 artiklassa säädettyjä muodollisuuksia ei ole ollut mahdollista täyttää. Nämä muodollisuudet sisältävät sellaisen todistuksen esittämisen, jossa vahvistetaan oikeus etuuksiin ja jossa täsmennetään enimmäisaika, jonka ne ovat asuinvaltiossa voimassa. Tämän velvollisuuden noudattamatta jättäminen voi johtua siitä, että vakuutetulla ei ollut lomaketta E 111 tai että oleskelupaikan laitos ei ole sitä pyytänyt asuinpaikan laitokselta taikka että sitä ei ole lähetetty ajoissa.

51. Asiakirjoista ei ilmene, ovatko saksalainen ja kreikkalainen laitos tehneet sopimuksen, jonka mukaisesti ne luopuvat asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan nojalla suoritettujen etuuksien korvaamisesta kokonaisuudessaan tai jonka mukaisesti korvaus suoritetaan kiinteämääräisenä. Jos tällainen sopimus on olemassa, saksalaisen laitoksen olisi maksettava kreikkalaiselle laitokselle se rahamäärä, joka sen on korvattava etuuden kulut suorittaneelle kyseiselle henkilölle.

52. Asetuksen N:o 574/72 [35] 34 artiklan 4 kohdassa säädetään poikkeuksesta mainittuun sääntöön, ja sen mukaan toimivaltainen laitos voi korvata kustannukset sen soveltamien korvausmäärien mukaisesti, jos korvaaminen näiden korvausmäärien mukaan on mahdollista, jos korvattavat kustannukset eivät ylitä hallintotoimikunnan määräämää tasoa ja jos henkilö, jonka etua asia koskee, on antanut suostumuksensa tämän määräyksen soveltamiseksi. Toimivaltaisen laitoksen on tehtävä aloite tämän säännöksen soveltamiseksi. Korvattava määrä ei saa koskaan ylittää kustannusten määrää. [36] Jos oleskeluvaltion lainsäädännössä ei säädetä korvausmääristä, toimivaltainen laitos voi suorittaa korvauksen ilman, että kyseisen henkilön suostumus on tarpeen.

53. Oleskelupaikan laitoksen kieltäytyminen hyväksymästä lomaketta E 111, jonka hänelle esittää toisessa jäsenvaltiossa asuva eläkeläinen tarvitessaan sairaanhoitoa, ei ole asetuksen N:o 574/72 34 artiklassa tarkoitettu seikka, jonka vuoksi asuinvaltion laitos korvaa vakuutetun suorittamat kulut.

Jos kieltäytyminen hyväksymästä lomaketta E 111 on perusteeton, seuraamusten on kuitenkin mielestäni oltava samat kuin edellä mainitussa säännössä tarkoitetaan, niin että eläkkeensaaja ei kärsi mitään vahinkoa.

54. Tämän vuoksi on syytä todeta, että asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan ja asetuksen N:o 574 31 artiklan vastainen on sellainen kansallinen säännöstö, jossa lisäedellytykseksi sille, että sosiaaliturvalaitos ottaa vastattavakseen ulkomailla saadun sairaalahoidon, asetetaan erityinen lupa, joka myönnetään sillä edellytyksellä, että vakuutetun, joka on eläkkeensaaja, sairaus on ilmennyt yllättäen ulkomailla oleskelun aikana ja että hoito on ollut välittömästi tarpeen.

35 — Sellaisena kuin se on täydennettynä 30.4.1992 annetulla neuvoston asetuksella N:o 1249/92 (EYVL L 136, s. 28). Tällä kohdalla on lisätty yksinkertainen menettely sairaanhoitokustannusten korvaamiseksi tietyin edellytyksin toimivaltaisen laitoksen soveltamien korvausmäärien mukaisesti.

36 — Tätä sääntöä sovelletaan ainoastaan, jos väliaikaisesta oleskelusta syntyneet kokonaiskustannukset ovat vähemmän tai yhtä paljon kuin kunkin jäsenvaltion vahvistama määrä 1000 euron yleisen rajan sisällä. Toisessa jäsenvaltiossa oleskelusta syntyneiden kustannusten korvaamisesta jäsenvaltion toimivaltaisesta laitoksesta asetuksen (ETY) N:o 574/72 34 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun menettelyn mukaisesti 24 päivänä kesäkuuta 1999 tehty hallintokomitean päätös N:o 176 (2000/582/EY) (EYVL 2000, L 243, s. 42).

B *Muut ennakkoratkaisukysymykset*

55. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt muut kysymykset siltä varalta, että yhteisöjen tuomioistuin tulkitsisi asetuksen N:o 1408/71 ja asetuksen N:o 574/72 säännöksiä niin, että niiden vastaisia eivät ole riidanalaiset kansalliset säännökset, jotka ovat ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen kohteena.

Koska ehdottamani vastaus on myönteinen, muita kysymyksiä ei ole syytä tarkastella.

VI Ratkaisuehdotus

56. Esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaisi Dioikitiko Protodikeio Thessalonikisin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen 31 artiklan ja sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21 päivänä maaliskuuta 1972 annetun neuvoston asetuksen N:o 574/72 31 artiklan vastainen on sellainen kansallinen säännöstö, jossa lisäedellytykseksi sille, että sosiaaliturvalaitos ottaa vastattavakseen ulkomailla saadun sairaalahoidon, asetetaan erityinen lupa, joka myönnetään sillä edellytyksellä, että vakuutetun, joka on eläkkeensaaja, sairaus on ilmennyt yllättäen ulkomailla oleskelun aikana ja että hoito on ollut välittömästi tarpeen.